

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Сербина Руслана Андрійовича на дисертацію Котелюха Миколи Олександровича на тему «Адміністративно-правове забезпечення правопорядку в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Питання адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні належать до фундаментальних у сучасній правовій науці та практиці державотворення. В умовах збройної агресії, масового переміщення населення, зростання рівня злочинності та дестабілізації окремих сфер суспільного життя проблема відновлення і підтримання правопорядку набула не лише наукового, а й передусім практичного значення. Саме від рівня впорядкованості суспільних відносин, ефективності законодавства та діяльності органів публічної влади залежить спроможність держави виконувати свої базові функції, гарантувати права й свободи людини.

Правапорядок у цьому контексті постає як інтегральна категорія, що поєднує правотворчість, правозастосування та правореалізацію. Він є не лише результатом режиму законності, а й показником якості національного законодавства та дієвості адміністративно-правових механізмів. У дисертаційному дослідженні слушно зауважено, що ефективність правопорядку безпосередньо залежить від своєчасного прийняття якісних нормативно-правових актів, їх гармонійної інтеграції до вже чинної правової системи та відсутності суперечностей між окремими регулятивними масивами.

Водночас у період надзвичайних ситуацій та дії правового режиму воєнного стану правотворчість вирізняється підвищеною інтенсивністю, що зумовлює появу значної кількості нормативних актів різної юридичної сили. Інколи вони містять дублювання чи суперечності, що ускладнює їх практичне застосування та знижує рівень законності. Саме тому науковий пошук,

Дніпровський державний університет	
внутрішніх справ	
Бх. №	41/10
к. №	25
Основний док. 214	

спрямований на виявлення оптимальних шляхів удосконалення адміністративно-правових засобів забезпечення правопорядку, набуває особливої значущості. Дисертація Котелюха М.О. на тему «Адміністративно-правове забезпечення правопорядку в Україні» в цьому сенсі є вагомим внеском у формування концептуально нової моделі правопорядку, що має відповідати сучасним безпековим викликам і завданням відбудови України.

На підставі вивчення дисертації, її реферату й публікацій автора можна стверджувати, що дисертаційне дослідження Котелюха М.О. є новим за концептуальним підходом і шляхами його реалізації науковим дослідженням, у якому відповідно до результатів критичного аналізу наявних наукових напрацювань, чинного законодавства, міжнародного досвіду, з позицій науки адміністративного права теоретично обґрунтовано концептуальні положення, які стосуються подолання проблеми формування та реалізації сучасної концепції забезпечення правопорядку в Україні, що й зумовило актуальність теми дисертації, її наукове значення для розвитку адміністративного права.

Дисертаційне дослідження Котелюха М.О. тісно **корелюється з низкою державних і відомчих програм, планів, концепцій**. Роботу виконано відповідно до основних положень указів Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722, «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24 березня 2021 року № 119/2021, «Про Стратегію національної безпеки України» від 14 вересня 2020 року № 392/2020, «Про Стратегію воєнної безпеки України» від 25 березня 2021 року № 121/2021, «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки» від 11 травня 2023 року № 273/2023, розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126-р «Про Стратегію боротьби з організованою злочинністю», Стратегічного плану щодо реалізації повноважень органів прокуратури у сфері кримінального переслідування за вчинення міжнародних злочинів на 2023–2025 роки, затвердженого Генеральним прокурором 15 вересня 2023 року.

Дисертацію виконано також відповідно до Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року № 12-21, Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 року № 476, Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022–2026 роки, затвердженого наказом МОН України від 3 лютого 2022 року № 109, Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки, затвердженої наказом МВС України від 21 травня 2024 року № 326, а також тем наукових досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (реєстраційний номер 0118U100436) та «Адміністративно-правові засоби забезпечення публічного порядку в Україні» (реєстраційний номер 0118U100442).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Більшість наукових положень, рекомендацій та висновків представленої дисертації є належно обґрунтованими й достовірними, оскільки обумовлені дослідженням результатів діяльності органів публічної влади щодо застосування адміністративно-правових заходів забезпечення правопорядку в Україні.

Робота Котелюха М.О. характеризується системним підходом до предмета дослідження. Структурно дисертація складається з анотації, змісту, основної частини (вступу, чотирьох розділів, що містять сімнадцять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень.

сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного, методологічного, філософського спрямувань з проблематики адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні. Список літератури містить 549 джерел.

Високий ступінь вірогідності й наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено також використанням низки загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Зокрема, історико-правовий метод було використано для дослідження розвитку правопорядку в Україні та еволюції адміністративно-правових механізмів його забезпечення, завдяки чому вдалося простежити трансформацію правових норм, що регулюють діяльність правоохоронних органів, та виявити ключові історичні чинники, що вплинули на сучасну систему забезпечення правопорядку (підрозділи 2.2, 3.2, 4.2). Використання порівняльно-правового методу дозволило порівняти адміністративно-правове регулювання правопорядку в Україні з аналогічними системами інших країн. Зокрема, вивчено зарубіжний досвід і виявлено можливості його імплементації в українське законодавство та правоохоронну діяльність, запропоновано адаптацію найкращих міжнародних практик для вдосконалення адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні (підрозділи 2.2, 3.2, 4.2). Завдяки використанню системного підходу вдалося дослідити адміністративно-правове забезпечення правопорядку як складну систему, що містить різні елементи (правоохоронні органи, законодавчі акти, механізми контролю), та визначити їх взаємозв'язки (підрозділи 2.2, 3.2, 4.2). Аналіз і синтез використовувалися для детального аналізу правових норм та їхнього впливу на забезпечення правопорядку. На основі аналізу різних джерел та актів здійснено синтез наукових підходів щодо формування ефективних адміністративно-правових механізмів (підрозділи 2.2, 3.2, 4.2). Формально-юридичний метод застосовано для аналізу чинного законодавства, яке регулює діяльність правоохоронних органів та інших суб'єктів адміністративно-правового забезпечення правопорядку, унаслідок чого виявлено недоліки в чинній нормативно-правовій базі, що впливають на

ефективність забезпечення правопорядку, та запропоновано конкретні зміни до законодавства (підрозділи 2.2, 3.2, 4.2). За допомогою методу моделювання було визначено можливі сценарії вдосконалення системи адміністративно-правового регулювання правопорядку, зокрема модернізацію взаємодії між органами влади та правоохоронними структурами, сформовано стратегію розвитку системи правопорядку в умовах сучасних викликів і загроз, що дозволяють підвищити ефективність роботи органів державної влади (підрозділи 2.2, 3.2, 4.2). Методи класифікації та групування використано в межах дослідження адміністративно-правових інструментів забезпечення правопорядку (підрозділи 2.3, 2.4). Для аналізу й узагальнення емпіричної інформації за темою дослідження та визначення недоліків адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні використано соціологічний та метод документального аналізу (підрозділи 1.2, 2.1, 3.2). Усе це дозволило здобувачеві сформулювати низку важливих наукових положень, висновків і рекомендацій.

Обґрунтовані в дисертації висновки, пропозиції та рекомендації спрямовані на підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні та здатні суттєво покращити вказані напрями науки адміністративного права.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному узагальненні наукових положень та аналізі чинного законодавства, на підставі яких сформульовано концептуально нову модель адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні, а також науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації з удосконалення нормотворчої діяльності й правозастосовної практики в напрямі реалізації правоохоронної функції держави, що відповідає стратегічним завданням забезпечення правопорядку та національної безпеки України. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем.

У контексті сучасних підходів, наявних у юридичній науці, дисертант сформулював основні параметри проблеми, порушеної в дисертаційній праці, та концептуальні засади її розв'язання, а також спрямував одержані результати на виявлення і формулювання сучасних обґрунтованих пропозицій та рекомендацій організаційного і правового змісту щодо концептуально нової моделі адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні, з огляду на потреби громадян і дотримання балансу між правами громадян, їх обов'язками та відповідальністю суб'єктів владних повноважень, які здійснюють адміністрування в гуманітарній сфері.

Таким чином, суспільні відносини у сфері охорони правопорядку є актуальним об'єктом дослідження в межах науки адміністративного права. Дисертаційне дослідження Котелюха М.О. є затребуваним як з позицій правової науки, так і з точки зору практичної діяльності, спрямованої на вдосконалення чинної нормативно-правової бази, якою регулюється питання забезпечення діяльності органів правопорядку з урахуванням сучасних безпекових викликів і потреб українського суспільства.

Достовірність і новизна сформульованих у дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій не викликають сумнівів. Положення дисертації ґрунтуються на об'єктивних теоретичних дослідженнях, висновки є достовірно обґрунтованими та базуються на теоретичних судженнях автора. Наукова новизна одержаних результатів дисертації зумовлена тим, що за характером розглянутих питань вона є новим за змістом комплексним дослідженням сутності, змісту й особливостей адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні, у якому сформульовано важливі для правозастосовної практики положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем. Дисертант проаналізував значний масив нормативно-правових актів – як законодавчих, так і підзаконних, загальнотеоретичних наукових праць українських і зарубіжних учених, розробок фахівців у галузі теорії держави та права, адміністративного права, адміністративного процесу, кримінального права, кримінології тощо.

Загальне позитивне враження від представленого дослідження підкріплене результатами, що характеризують його наукову новизну. Зокрема автор розробив концептуальні основи адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні, які передбачають: по-перше, створення ефективної, гнучкої та адаптивної системи адміністративно-правових заходів, що забезпечить правопорядок в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України; по-друге, гармонізацію законодавства у сфері забезпечення правопорядку відповідно до стандартів ЄС і міжнародного права; по-третє, оперативне адміністративне реагування на порушення громадського (публічного) порядку; по-четверте, злагоджену роботу правоохоронних органів в умовах екстраординарних правових режимів; по-п'яте, розширення і посилення інституційної координації та взаємодії між правоохоронними органами; по-шосте, динамічний комплекс адміністративних механізмів, здатних реагувати на гібридні загрози, воєнні виклики та криміногенну ситуацію, що постійно змінюється.

Обґрунтовано доцільність визнання збройної агресії РФ і воєнного конфлікту, системної корупції в органах державної влади та правоохоронній сфері, зростання рівня недовіри до органів правопорядку, соціально-економічної дестабілізації та інформаційно-психологічної дезінформації суспільства, правової інфантильності населення, кадрової деградації правоохоронної системи, нерівномірності правозастосування, а також руйнації механізмів громадського контролю як деструктивних чинників забезпечення національної безпеки країни й системно важливих загроз ефективного адміністративно-правового забезпечення правопорядку, а нейтралізацію таких чинників – одним із пріоритетів удосконалення діяльності органів правопорядку як невід'ємної частини сектору безпеки й оборони України.

Розглянуто становлення та еволюцію наукових підходів до розуміння сутності, функцій і змісту правопорядку в контексті адміністративного права. Проаналізовано основні етапи розвитку наукової думки щодо правопорядку в українській правничій традиції, визначено ключові дискусійні позиції щодо

співвідношення правопорядку з суміжними поняттями, а також виявлено сучасні тенденції переосмислення правопорядку як комплексного соціально-правового явища, що забезпечується не лише через правозастосування, а й у взаємодії державних інституцій та громадянського суспільства з урахуванням викликів безпеки та євроінтеграційного вектора державної правоохоронної політики.

Визначено поняття адміністративно-правового забезпечення правопорядку як врегульовану нормами адміністративного права діяльність уповноважених суб'єктів публічної влади та окремих інституцій громадянського суспільства, наділених спеціальними, зокрема делегованими, правоохоронними компетенціями, що здійснюється на основі сукупності узгоджених за цілями, формами й процедурами адміністративно-правових засобів та спрямована на реалізацію управлінських, превентивних, примусових і контрольно-наглядових функцій з метою охорони громадського порядку, запобігання кримінальним та адміністративним правопорушенням, захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, а також забезпечення публічної безпеки та порядку як у мирний час, так і в умовах дії екстраординарних адміністративно-правових режимів.

Констатовано значущість адміністративно-правових норм у забезпеченні діяльності суб'єктів охорони правопорядку, що полягає у створенні умов для узгодженої та скоординованої взаємодії між різними правоохоронними структурами в межах єдиного правового поля. З'ясовано сутність та особливості адміністративно-правового інструментарію забезпечення правопорядку, який визначено як комплексну взаємопов'язану систему нормативно встановлених і санкціонованих державою форм, методів, засобів, способів, гарантій та прийомів, що використовуються уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації правоохоронного спрямування для регулювання поведінки фізичних та юридичних осіб, які є учасниками адміністративних правовідносин у сфері охорони правопорядку, та

забезпечення громадської (публічної) безпеки держави, запобігання правопорушенням та їх припинення.

З'ясовано місце й роль органів Міністерства внутрішніх справ України в системі суб'єктів адміністративно-правового забезпечення правопорядку. Зауважено, що МВС України є центральним органом виконавчої влади, який координує діяльність широкої мережі підпорядкованих правоохоронних структур, таких як Національна поліція України, Національна гвардія України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, а також сервісні центри. Особливу увагу приділено трансформації функцій органів МВС України, зокрема Національної поліції України, в умовах воєнного стану. Обґрунтовано значне розширення повноважень правоохоронців, розвиток оперативного та бойового компонентів, впровадження нових технічних засобів (наприклад БпЛА), залучення до документування воєнних злочинів, охорони стратегічних об'єктів, забезпечення евакуації, здійснення стабілізаційних заходів на деокупованих територіях, гуманітарної підтримки населення та розмінування.

Розкрито адміністративно-правову природу та особливості реалізації повноважень державними органами, які не охоплювались раніше, але виконують ключову роль у забезпеченні правопорядку в Україні. Зокрема, досліджено діяльність Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, Служби зовнішньої розвідки України, Розвідувального органу Міноборони України, Управління державної охорони України, Державної митної служби України, Військової служби правопорядку у ЗСУ (Військова поліція), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Розкрито зміст адміністративних повноважень зазначених органів як сукупності прав і обов'язків, що реалізуються в правоохоронній сфері. Визначено характерні риси адміністративної діяльності цих органів. Особливу увагу приділено правовим колізіям щодо правового статусу окремих інституцій

(наприклад, Державного бюро розслідувань), що потребує уточнення на рівні законодавства. Висвітлено характерні недоліки діяльності інших органів забезпечення правопорядку та шляхи їх подолання.

Конструктивно обґрунтованими є пропозиції щодо ухвалення закону про органи правопорядку та правоохоронну службу як головних складових правоохоронної системи країни, спрямованого на створення ефективної системи правового регулювання правоохоронної діяльності, яка забезпечуватиме дотримання правопорядку, захист інтересів держави та громадян, а також підвищення ефективності роботи правоохоронних органів на засадах координації спільних зусиль, законності й верховенства права.

Свідченням формування в роботі цілісного уявлення щодо стратегічних завдань розвитку правоохоронної сфери є розроблені автором наукові положення стосовно доцільності укладення коротко-, середньо- та довгострокових державних документів, орієнтованих на модернізацію діяльності органів охорони правопорядку, з огляду на безпекові загрози, оперативно-службові потреби, кадрові, методичні, освітні й наукові чинники, а також створення цільових програм безпекового змісту на галузевому, регіональному й загальнодержавному рівнях.

Зазначені положення наукової новизни може бути використано для проведення наукових досліджень, удосконалення чинного законодавства, передусім тієї його частини, яка стосується засад якісного формування стандартів правоохоронної діяльності.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджує й емпірична база дисертації, яку становлять: дані Державної служби статистики України, органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України, Державної митної служби України та інших державних органів, аналіз політико-правової

публіцистики, довідкових видань, фактологічних матеріалів щодо адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться в дисертації, викладено в 24 наукових статтях, з яких 15 опубліковано у фахових виданнях України з юридичних наук, 9 – у наукових періодичних виданнях іноземних держав, з яких 5 – включено до бази даних Web of Science, і 8 тезах доповідей та повідомлень на науково-практичних конференціях, а також в 1 розділі зарубіжної монографії.

Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно з використанням останніх досягнень науки адміністративного права. Усі сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. Для аргументації власних положень і висновків автор використовував напрацювання інших учених, на які зробив відповідні посилання.

Зміст реферату ідентичний основним положенням дисертації. Дисертацію та реферат оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Окреслюючи значущість для науки та практики результатів дослідження, проведеного Котелюхом М.О., слід зауважити, що воно вирішує наукову проблему, яка полягає у формуванні сучасної концептуально нової моделі адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні, а також науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення нормотворчої діяльності й правозастосовної практики в напрямі реалізації правоохоронної функції держави, що відповідає стратегічним завданням забезпечення правопорядку й національної безпеки України.

Варті уваги також стан і можливості впровадження результатів означеного дослідження, зокрема у: науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальшого розроблення теоретичних і прикладних аспектів адміністративно-правового забезпечення правопорядку в Україні, а також для підготовки відповідних наукових видань й організації науково-дослідної роботи здобувачів

вищої освіти; правотворчій сфері – як науково обґрунтованих пропозицій щодо внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, спрямованих на підвищення ефективності адміністративно-правових засобів забезпечення правопорядку; правозастосовній практиці – як пропозицій щодо впровадження інноваційних форм і методів діяльності органів правопорядку, з огляду на сучасні безпекові виклики й потреби українського суспільства; освітньому процесі – під час підготовки відповідних розділів підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, а також проведення занять із навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Судові та правоохоронні органи України», «Управління в правоохоронних органах».

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Котелюха М.О., необхідно зазначити про низку зауважень і виокремити твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. Позитивним аспектом є те, що у вступі автор обґрунтовує актуальність теми через широке залучення наукового доробку з проблематики забезпечення правопорядку, проте не виокремлює внесок окремих авторів і не акцентує на тих питаннях, які залишилися поза їх увагою й становлять основу власних досліджень, що ускладнює сприйняття наукової новизни, адже немає чіткої межі між уже напрацьованими результатами й тим, що пропонує здобувач.

2. У підрозділі 1.2 дисертант здійснює ретроспективний аналіз еволюції адміністративно-правової охорони правопорядку та подає історико-правову періодизацію, однак у висновках до роботи повторно окреслює ці етапи, не характеризуючи їхнього впливу на сучасний стан системи охорони правопорядку. Доцільним було б простежити історичну обумовленість нинішніх проблем та їх зв'язок із потребою у сучасних реформах.

3. У загальних висновках автор пропонує комплекс заходів для підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення правопорядку, що передбачає оновлення інституційної структури органів правопорядку, запровадження сучасних цифрових рішень у їхню діяльність і

подальше вдосконалення нормативного регулювання в цій сфері. Водночас залишаються неокресленими перспективні шляхи реалізації цих заходів у післявоєнних умовах і визначення етапності їх запровадження, що обмежує прикладну значущість рекомендацій.

4. Подаючи комплексну структуру адміністративно-правового механізму забезпечення правопорядку, автор включає надмірно широкий перелік елементів, які частково дублюють функції органів влади, унаслідок чого модель втрачає чіткість. Доцільним видається класифікувати елементи за рівнями (нормативний, інституційний, функціональний, інформаційний) із чіткими критеріями їх розмежування, що надало б дослідженню системності.

5. Визначаючи принципи адміністративно-правового забезпечення правопорядку, дисертант пропонує їх широкий перелік (пріоритет прав і свобод людини, верховенство права, рівність усіх перед законом, законність адміністративної діяльності, персональна відповідальність посадових осіб органів правопорядку тощо). Однак більшість принципів окреслено декларативно, без належного концептуального обґрунтування їх сутності та практичного змісту. Це знижує наукову цінність переліку, оскільки не дає змоги простежити механізми реалізації кожного принципу в правозастосовній практиці. Логічним було б конкретизувати зміст запропонованих принципів і відобразити їх реальний вплив на ефективність діяльності органів правопорядку.

Проте зазначені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи, характеризують її новаторський характер і складність предмета наукового аналізу, що й зумовлює бажання дискутувати.

Висновок. На підставі викладеного слід резюмувати, що дисертація «Адміністративно-правове забезпечення правопорядку в Україні» є завершеною самостійною працею, у якій отримано низку нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності вирішують важливу наукову проблему систематизації та оновлення адміністративно-правової доктрини забезпечення правопорядку в Україні.

Зміст дисертаційної роботи висвітлено достатньо повно, виклад запропонованих у роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел з проблематики дисертаційного дослідження.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її автор – Котелюх Микола Олександрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Офіційний опонент –
ректор Національної академії
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

Руслан СЕРБИН